

הרב מיכאל רוזנצווייג -
מקורות בענין המקדש בחטי קורדנייתא אין חוששין לקדושין

Page 1 of 3 – YIJE 5771 – Set 8

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו עמוד ב-ז.

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי, וכי תימא: כיון דמינטר להו אגב ביתיה חשיבי - והתניא: סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים, סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות, בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן - אסורין משום גזל וחייבין במעשר, בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן - מותרין משום גזל ופטורין משום מעשר! - אמר רבא: גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. - וכי משכחת ליה לבטליה! - דילמא משכחת ליה לבתר איסורא, ולא ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל. דאמר רבי אלעזר: שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו ברשותו, ואלו הן: בור ברשות הרבים, וחמץ משש שעות ולמעלה. וניבטליה בארבע, וניבטליה בחמש! - כיון דלאו זמן איסורא הוא, ולא זמן ביעורא הוא - דילמא פשע ולא מבטל ליה... וניבטליה בשית! - כיון דאיסורא דרבנן עילויה - כדאורייתא דמיא, ולא ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל. דאמר רב גידל אמר רבי חייא בר יוסף אמר רב: המקדש משש שעות ולמעלה, אפילו בחיטי קורדנייתא - אין חוששין לקידושין.

תוספות מסכת פסחים דף ו עמוד ב

משש שעות ולמעלה - פ"ה מתחלת שש ולא נהירא לר"ת דע"כ הא דאמר לעיל חמץ מו' שעות ולמעלה אסור היינו מסוף שש ופר"ת דמסוף שש קאמר ומייתי ראייה מחיטי קורדנייתא שהן קשין והוה חמץ נוקשה שאינו אסור נמי אלא מדרבנן.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף נו עמוד ב

מתני'. המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל, ובעגלה ערופה, בצפורי מצורע, ובשער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה - אינה מקודשת. מכרן, וקידש בדמיהן - מקודשת

. תוספות מסכת קידושין דף נו עמוד ב

המקדש בערלה כו' אינה מקודשת - פירוש לפי שאיסור הנאה וא"ת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:) ויש לומר בכאן מיירי דליכא שוה פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיירי שפיר דאיכא שוה פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי מקח טעות

הרב מיכאל רוזנצווייג - מקורות בענין המקדש בחטי קורדנייתא אין חוששין לקדושין

Page 2 of 3 – YIJE 5771 – Set 8

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף נו עמוד ב

מתני' המקדש בערלה וכלאי הכרם. דאיסורי הנאה נינהו אינה מקודשת, ואיכא דקשיא ליה אמאי אינה מקודשת בערלה דהא אפשר ליהנות בה שלא כדרך הנאתה, כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים כ"ד ב') כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן, ולא מילתא היא דנהי דלית בהו איסורא דאורייתא איסורא דרבנן מיהא איכא, והמקדש באיסורי הנאה דרבנן כגון סתם יינם וכיוצא בו אינה מקודשת, וכדאמרינן בפסחים (ז' א') המקדש אשה בחמץ משש שעות ולמעלה ואפילו בחטי קורדנייתא דשרירן ויבישן שאינם חמץ מן התורה אלא גוקשה דרבנן אינה מקודשת, ואע"ג דהמקדש בעדים פסולים מדרבנן מקודשת, אומר מורי נר"ו דלא דמי דהתם איכא עדות מעליא מן התורה ומקודשת של תורה היא ולא מפקעי רבנן קדושי דאורייתא בכדי, אבל הכא כיון דאמר רחמנא דליתיה לה ממונא ומאי דיהיב לה השתא לאו ממונא הוא דהא איסורא דרבנן עלה לא מיקדשא כלל, ומאי דאמרינן לקמן בפירקין דלרבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ואשה מתקדשת בה, הכי קאמרינן דכיון דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא לאו אסרינהו רבנן בהנאה אלא באכילה, אבל חמץ וסתם יינם וערלה שלא כדרך הנאתן דאיסור הנאה דרבנן אינה מקודשת כלל. וכי תימא והא שרי שלא כדרך הנאתן אפילו מדרבנן לחולה שאין בו סכנה כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים כ"ה ב') בעובדא דרבינא דהוה שייף לברתיה בגוהרקא דערלה ואמר מידי דרך הנאתן קא עבידנא, והא לא קשיא דאע"ג דחולה שאין בו סכנה מותר בו שלא כדרך הנאתן מכל מקום אסור הוא לה למכרה לחולה זה וליטול דמים ממנו, תדע דהא אפילו בדרך הנאתה מותרת בחולה שיש בו סכנה ואפילו הכי אסור למכרה לו בדמים, דאם כן נמצא נהנה באיסורי הנאה של תורה, אלא ודאי אסור למכרם וכיון דכן לא חשיב ממונא כלל, ואפילו היא חולה שראויה ליהנות בה אינה מקודשת דלאו ממונא יהיב לה אלא אם כן אומר לה הרי את מקודשת לי באותה הנאה שיש לך שנתתי לך דבר שתתפאי בו ויש באותה הנאה שוה פרוטה. וכי תימא אכתי הרי ערלה וכלאי הכרם מן הנשרפים הם וקיימא לן דכל הנשרפים אפרן מותר והוי דבר של ממון, ויש מתרצים דמיירי שאין באפרן שוה פרוטה, ומורי נר"ו תירץ דאפילו יש באפרן שוה פרוטה כיון דהשתא לית בהו דין ממון אינה מקודשת דכי שריף להו לבערינהו לאו דידיה נינהו וכל הקודם זכה באפרן.

תוספות מסכת פסחים דף כט עמוד א – ע"ב

אין פודין - תימה לר"י אע"ג דאין פודין נמעול דהא לאחר שנשרף ונעשה אפר יכול לפדותו ומותר בהנאה ויש לומר דכיון דכמו שהוא עכשיו לא שוי מידי לא שייכא ביה מעילה והיינו נמי טעמא דכל איסורי הנאה אין מקדשין בהן האשה אע"ג דכל הנשרפין אפרן מותר ואפילו אי דבר הגורם לממון כממון דמי ומעל לא דמי דהתם חזי לאחר הפסח שהוא כמו בעין ועוד יש לומר הא דאין מקדשין באיסורי הנאה היינו היכא דלית ביה שוה פרוטה לכשיהא אפר ולתירוץ קמא קשה הא חזי בעיניה שלא כדרך הנאה.

תוספות מסכת קידושין דף נח עמוד א

אלמא חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא - וא"ת הא משמע דאיכא איסורא דרבנן דהכי משמע לישנא וא"כ היאך מקדש בהן והאמר רב בפ"ק דפסחים (דף ז.) דהמקדש מו' שעות ולמעלה ואפילו בחטי קורדנייתא דאינם אסורים אלא מדרבנן אין חוששין לקדושין וי"ל דהתם איכא מיהא שעות דאורייתא לפי מה שפי' ר"ת התם אבל הכא ליכא אלא איסורא דרבנן ולפי' הקונטרס נמי לא קשה מידי למסקנא דהא אפילו לר"ש אינה מקודשת.

תוספות מסכת חולין דף ד עמוד ב

ונהי דאמרינן בריש כל שעה (פסחים דף כא:) דהמקדש בשעות דרבנן וחמץ דרבנן דחוששין לקדושין מ"מ מקודשת גמורה לא הויא דאם בא אחר וקדשה חוששין לקידושי שניהם.

הרב מיכאל רוזנצוויג -
מקורות בענין המקדש בחטי קורדנייתא אין חוששין לקדושין

Page 3 of 3 – YIJE 5771 – Set 8

חידושי הריטב"א מסכת פסחים דף ז עמוד א

דאמר רב גידל אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קורדנייתא וכו'. הנכון כפירוש ר"ת ז"ל
דחיטי קורדנייתא חימוצן קשה והוי כנוקשה דרבנן, והיינו ראייה (דמותיב) [דמייתי], דמה לי חמץ דרבנן
בשעות דאורייתא או חמץ דאורייתא בשעות דרבנן, וכתב הרי"ט ז"ל ומיהו מדלא נקיט אפי' בשעה ששית
ובחמץ של תורה שמעינן [ד]התם חוששין לקידושיו להצריכה גט משום מראית העין כיון שעדיין עסוקין
בביעורו ולא בדילי מיניה לגמרי, ואגב אורחי' שמעינן שהמקדש באיסורי הנאה דרבנן אין חוששין לקידושיו
כלל ואפי' להחמיר, ולא משום טעמא דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש כדכתב הרב בעל העיטור ז"ל אלא
שכך דינו מן התורה דשוה פרוטה אמר רחמנא וליכא, וכיון שכן המקדש בפסולי עדות דרבנן חוששין
לקידושיו לחומרא כדנין תורה דהא איכא ממון גמור ועדים כשרים מן התורה, ע"כ בשם רבו הרא"ה ז"ל,
ורש"י ז"ל כתב זה לשונו ואע"ג דאתי איסור הנאת חמץ דרבנן דשש ומפקע קידושי תורה ושרינן אשת איש
לעלמא הא מתרצינן בכמה דוכתי דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש כדת משה וישראל ורבנן אמרו לאו
קידושין נינהו ע"כ. וכתב עוד הרי"ט ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל אע"ג דודאי לרבי שמעון (לק' כ"ח ב') חמץ מותר
בהנאה מן התורה כל י"ד, אסור הוא מדברי סופרים, (ומעקר) [ומעתה] כיון דחמץ אסור בהנאה לר' שמעון
מדרבנן הוי סוגיין כהלכה דאינו יכול לבטלו, דשעה ששית כוליה בידיה הוא, ואם קידש את האשה משש
שעות ולמעלה אין חוששין לקידושיו כלל, והרי זה אמת ונכון מפי הרא"ה ז"ל וזהו שיטת הרב בעל העיטור
ז"ל ע"כ.

רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה א

המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה כגון חמץ בפסח או בשר בחלב וכיוצא בהן משאר איסורי הנאה אינה
מקודשת, ואפילו היה אסור בהנאה מדבריהם כגון חמץ בשעה ששית מיום ארבעה עשר אינה מקודשת.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ד הלכה א

זה שחלק על בית דין הגדול בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, בין שהיו הן אוסרים והוא מתיר
בין שהיו הן מתירין והוא אוסר הרי זה חייב מיתה, אפילו הוא היה אומר מפי הקבלה ואמר כך קבלתי מרבנות
והן אומרים כך נראה בעינינו שהדין נותן, הואיל ונשא ונתן עליהן בדבר ועשה או שהורה לעשות הרי זה
חייב, ואין צריך לומר אם הם מורים מפי הקבלה, וכן אם חלק עליהם בגזרה מן הגזרות שגזרו בדבר שיש
בשגגתו חטאת וזדונו כרת, כגון שהתיר החמץ ביום ארבעה עשר בניסן בשעה ששית, או אסור בהנאה בשעה
חמישית, הרי זה חייב מיתה וכן כל כיוצא בזה.

בעל המאור מסכת פסחים דף ג עמוד א

והא דאמר רב גידל אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקדושין אע"פ
שכתבה הרי"ף ז"ל לא נראה לנו לסמוך עליה דרב לטעמיה דס"ל כר' יהודה דאמר חמץ משש שעות ולמעלה
עובר עליו מן התורה וחכמים עשו לה סייג שעה ששית מדבריהם ולא קי"ל הכי אלא כר"ש דאמר בין לפני
זמנו בין לאחר זמנו אינו עובר עליו בולא כלום הלכך חוששין לקידושיו מיהו אע"ג דס"ל לר"ש אינו עובר
עליו בולא כלום לא מצינו שחלק ר"ש על מדרש אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתכם אך חלק א"נ דכתב
לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים ואי אכיל ליה מיכל משש שעות ולמעלה עד
הערב אינו עובר באכילתו שאין לך השבתה גדולה מזו אבל לכתחלה אין לו לשהותו משנכנסה שעה ששית
דקיימא עליה מצות תשביתו מתחלת שעה שביעית מדכתיב אך חלק וחכמים עשו לה סייג שעה ששית
מדבריהם שלא להשהותו ולא שרינן ליה לכתחלה למיכל ולא ליהנות בו אבל אם עבר וקידש חוששין
לקידושיו אפילו בשעה שביעית ושמינית וכל שכן בשעה ששית